

Nälänhädän maantiedettä

WILLIAM A. DANDO: *The Geography of Famine*. Edward Arnold Ltd. London 1980. 209 sivua.

Kirja käsittelee ajankohtaista aihetta, nälänhätää. Onhan ihmiskunta jotenkin ymmällä, kun se kaikesta etevyydestään huolimatta ei pysty ruokkimaan kaikkia jäseniään.

Kirjan ensimmäinen kolmannes käytetään ravintoaineitten ja puutostautien esittelemiseen. Lukija odottaisi, että tämän seikkaperäisen katsauksen asiatietoja käytettäisiin myöhemmin nälänhädän esiintymistä eri aikoina ja eri alueilla analysoitaessa. Näin ei kuitenkaan tehdä ja niin kirjan alkuosa jää irralliseksi ravitsemuksen oppijaksoksi.

Mielenkiintoisimman osan muodostavat kappaleet II ja III, joista edellinen on historiallinen katsaus nälänhädän esiintymiseen 4000 B.C.—A.D. 1978 ja jälkimmäinen esittää tapausselostuksina nälänhädän esiintymisen Englannissa, Intiassa ja Venäjä—Neuvostoliitossa. Kirjoittaja jaottelee nälänhädät 5 tyyppiin niiden pääasiallisen syyn mukaan: 1. Fyysisistä syistä johtuva (esim. Egyptissä), 2. Kuljetuksesta johtuva (esim. Roomassa), 3. Yhteiskuntarakenteesta johtuva (esim. Länsi-Eurooppa), 4. Poliitikasta johtuva (esim. Itä-Euroopassa) ja 5. Ylikansoituksesta johtuva (esim. Aasiassa). Esitystä on tehostettu lukuisilla sitaateilla aikalaisten kuvauksista, joissa huomattavimpana piirteenä tulee esiin varsinkin lapsiin kohdistuvan kannibalismin yleisyys nälänhädän aikana.

Kirjan viimeisessä osassa luodaan yleiskatsaus maailman ruokatilanteeseen ja ruoan riittävyyden

parantamiseen liittyviin toimenpiteisiin. Lyhyesti esitellään myös erilaisia eettisiä asenteita nälänhädän torjumiseen. Pelastusvene etiikassa katsotaan, että nälkäisten auttaminen johtaa koko ihmiskunnan menehtymiseen. Kolmijako etiikassa vain niitä tulee auttaa, joiden henkiinjääminen riippuu avusta. Ne, jotka joka tapauksessa menehtyvät ja ne, jotka joka tapauksessa jäävät henkiin, jätetään avun ulkopuolelle. Kultaisen säännön etiikan mukaan tulee tehdä toisille ihmisille kuten toivoisi näiden tekevän itselle. Tämä merkitsee käytännössä kaikkien apua haluavien auttamista.

Lukija jää kirjassa kaipaamaan viime aikaisiin nimenomaan 1960—1970-lukujen aikana esiintyneisiin nälänhätiin vaikuttaneiden tekijöiden ja niistä selviämiseen johtaneiden toimenpiteiden perusteellisempaa selvitystä.

TAIMI SITARI

Maantieteen laitos, Turun yliopisto